

FOAIA DIECESANĂ

Organ al Eparhiei gr. or. rom. a Caransebeșului

APARE DUMINECA

<p>Prețul abonamentului:</p> <p>Pentru Austro-Ungaria pe an 10 coroane " " " pe 1/2 an 5 " " " România și străinătate pe an 14 franci " " " " pe 1/2 an 7 "</p>	<p>Prețul inserțiunilor:</p> <p>Pentru publicațiuni oficiale, concurse edicte etc. publicate de 3 ori, dacă conțin până la 150 de cuvinte 6 cor., până la 200 de cuvinte 8 cor. de aci în sus 10 coroane</p>	<p>Corespondințele se adresează redacțiunii „FOAIA DIECESANĂ” iară banii de prenumerațiune și inserțiunile la ADMINISTRAȚIA Bibliotecii și Tipografiei diec. în Caransebeș</p>
--	--	--

Uniunea Românilor din Transilvania cu biserica romano-catolică sub împăratul Leopold I.

(Fine)

XVI.

Anul iubilar.

După isvórele istorice, cunoscute atât la noi cât și străini, am dat o iconă fidei a actului de uniune încheiat la 7 Oct. 1698 și finalizat la 25 Iunie 1701. Gr.-catolicii stau cu iubileul tot așa ca și Maghiarii cu mileniul, s'a serbat la un timp, care nu suportă critica istorică nepreocupată. Iubileul ca și alte semne de manifestare înse au fost un ce tendențios, cu scop de a rădica în ochii Românilor însemnătatea uniunii și spre a servi intereselor unioniste. Așa se explică, că din unele părți s'a lucrat a pregăti opinia publică română spre acest scop. Aprópe tot binele venit asupra Românilor se adscribe uniunii, reducându-se spre uimirea noastră și originea programului național chiar de la actul uniunii.

În sens național vorbit înse, uniunea nu însemnă »Unirea Românilor«, ci după cum a caracterizat'o un scrietoriu bis. din suta XVIII »Desbinarea Românilor«. Acel cuvânt frumos „Unire“ nu se potrivește faptului petrecut, căci nu a rezultat unirea forțelor naționale, ci slăbirea acestora. Iubileul este deci sərbarea legăturii de uniune cu biserica apusénă, prin care s'a despiciat la Români corpul național. Folósele și daunele rezultate, vor forma obiectul unei scrutări noii. A afirma fără a dovedi, în istoria nu însemnă nimica.

Istoriografia și istoria literaturii române este destul de înaintată, spre a se puté fixa fazele de desvoltare ale poporului român înainte

și după uniune. A lega idea latinității la Români de uniune este un lucru ridicol, érá sórtea poporului român de catolicism o nefericire. Se va face istorie fără a detrage din aceea ce stă, și fără a adauge ceace nu este. Actul uniunii din 7 Oct. 1698 ne pare destul de lămurit și cine va studia actul iscălit de Metropolitul Atanasiu și de aderenții sei apoi jurământul din 19 Martie 1701 subscris de Atanasiu, precum și celelalte fapte întemplate: trebuie să constate, că altcum s'a contemplant uniunea de întemeitorii ei, și alta ceva a eșit din ea. Érá dacă poporul român ar fi avut altă fire astăzi și mai reu am sta. Poporul român înse aprópe tot atât scie de uniune ca și înainte cu 200 de aji. Stilpii ei sunt și acum ca în trecut aceia, cari prin ea au ajuns la posturi și dignități grase, și cari prin uniune se sustên în acelea.

Este înse un reu, care ne neliniștesce pre noi, și anume: de o vreme încóce mâna acea lungă și nevedută unionistă, érá își însuflă marionetele și le pune în picioare, cu scop păgubitoriu intereselor naționale. Așa înțelegem, că cu plan sistematic se persifléză de câțiva ani aședemintele religioase din regatul român, érá pre noi cei neuniți de aici, ne atacă pre tótă linia și ne vatémă, ba de multe ori ne și denunță. În fața Românilor se presentă uniunea, ca și cel mai național act, la care trebuie cu toții să aderăm; în fața concetățenilor maghiari și în fața curții ne denunță, că gravităm spre Ruși și că ar fi în interesul patriei și al dinastiei, ca credincioșii ortodoxi români să scadă cu numărul. Zăgazul în contra Muscalilor nu se pune pe calea uniunii și în privința acésta Români sunt înțeleși de mult. Noi până acum n'am deschis porțile patriei nici unui dușman; érá pentru dinastia am sângerat și am luptat pre tóte câmpiile Europei. Acest adevér a fost recuno-

scut totdeauna de factorii competenți. Poporul român este din fire așezat, pentru ordine și liniște; era virtuțile de patriotism și dinasticism îi sunt înăscute.

Biserica ortodoxă în mersul ei din timpul recent, se consolidează continuu. În lupta, ce o susține pentru existența sa, dureros o atinge atacul, ce-i vine de la confrății de un sânge, care desbinare s'a deslănțuit în veacurile două trecute; cu toate furiile iadului asupra noastră. Casurile din timpul mai prospăt încă ne demonstrează, că toate trecerile la gr.-catolicism, nu se fac din convingere, ci cu totul din alte motive și interese personale, sau din resbunare.

Episcopatul și poporul ortodox e silit, dacă agitațiunile pornite nu se înfrână să reageze, căci nu-și poate lăsa biserica pradă unor agoni, sau inconștii de ce fac sau speculanți și vânduți intereselor străine. Biserica noastră este atacată și provocată continuu; era clerul nostru ortodox înferat, hulit și declarat de lipsit de tactul pastoral și de conduită morală. Așa nu se propagă unirea, ci desbinarea Românilor; așa nu se lucră la întărirea și afirmarea noastră, ci la slăbirea și nimicirea noastră. Oare nu înțelegem nici ați cuvintele lui P. Maior, care ne dice admoniator: „*o metehna străină vor, ca Români să se desbine în două părți*“. Poate să fi pus cineva vot solemn, ca să unieze tot Banatul, dar cei-ce sunt conducătorii firosci ai Românilor din Banat, vezând focul nu pot sta cu mâinile în sân. O parte din inteligența noastră bănățenă se poartă față de această propagandă după dicala „nici cu Turcul nici cu Neamțul“ și Dămine ferose spre a se atinge de ea, căci dic nu trebuie să ne stricăm cu frații noștri. Altcum înțeleg eu lucrul. Ori suntem de fapt frați, și atunci nu ne vătămăm unii pre alții, licitând stole pentru a dobândi credincioși, ori facând promisiuni vage și nepermise, sau îndemnând pre părinții trecuți a nu-și trâmite pruncii la noi în școlă, ci în cea maghiară, de de stat ori comunală; ori suntem numai din buze frați, și în dos ne subminăm unii pro alții. În acest din urmă cas cred, că este mai folositoriu să se și scie acosta și conform acestui dureros stat să ne și acomodăm lucrările noastre. Orientarea clară totdeauna este folositoare cauzei, decât ca așa să amblăm cu capul în sac, sau cu gând ascuns și rezervat, amăgindu-ne unii pro alții. Jurămintele făcute în adunările naționale, așa se pare, că unii sau nu le cunosc sau le-au uitat. Dar sunt și de aceia, cari nu vor nici să audă de acestea. Și aprôpe toți misionarii fanatici catolici în internul lor perhoreschază sentimentul și idea națională.

Străbatem vremi, cari poartă ascuns în sin viitorul nostru, stejarii cauzei și bisericei naționale să veghieze, ca să nu ne surprindă evenimentele. Cu iubirea noastră de nēm, cu credința cătră corônă și patriă, sub scutul și binecuvântare bisericei noastre strămoșesci să purtăm lupta cu program deschis și sincer, nu equivoc, cu maxime; „Pro unione omnium Romanorum“, cari în față concetățenilor maghiari să aibă înțelesul slăbirei și spargerii noastre; era în față Românilor să aibă înțelesul literal. Și astăzi din considerațiuni de persoane și de interese se denunță fruntașii bisericii noastre rom. ortodoxe ca și în trecut. După grele lupte și suferințe, bărbații noștri providențiali ni-au lăsat o biserică națională autonomă în stadiu de înflorire. Rostul propagandei unioniste poate mai găsia îndreptățire, când noi oram sub o ierarhiă străină și adversară intereselor noastre naționale. Ați inse ori ce motiv cade. Cele din urmă treceri numeroase s'au făcut în Bănat în anul fomii din 1863 și sub era concordatului. Despre o convingere sau legalitate în observarea formelor se lasă multe de dis. Sunt acte numeroase păstrate în arhivele publice.

Misionarilor catolici le dicem să ne lase în bună pace, noi nu le turburăm apele. Poporul român a viețuit fără de ei 18 veacuri, nu are trebuință de ei nici acum. Altcum pot cerca. Un adevăr este pentru mine prin istorie dovedit, că persoane singuratice interesate vor căștiga prin vênare, dar pro poporul român nu-l vor face catolic. Alt adevăr stă de când e lumea. Încheem tractatul nostru dicând teologilor apusenii:

„Ab oriente lux“*

Dr. theol. George Popoviciu

protopresbiter.

Din Istoria Banatului Severin.

Resboaiete între Austria și Turcia pentru eliberarea Banatului, până la înființarea regimentului valaho-illiric, 1658 — 1767.

(Continuare)

În anii următori își ia reshelul pentru eliberarea Ungariei începutul seu, Severinul remase deocamdată afară de periferia luptelor, ce s'au petrecut în lăuntru patriei. Recucerirea Budei (1686) inse, totuș atrase tătărimea asupra Banatului, în deosebi asupra cetăților Lipova, Ienopolia, Logoj și Caransebeș, fiind Turcii

*) Tractul acesta apare în volum separat. Erorile stecurare în mulțimea notelor s'au rectificat după puțință. Unde se vor afla pasagii aprôpe ad literan în tractatul meu de acum, confruntat cu textul de la A. Pop, să se caute „Candela“ din 1885 unde se va afla explicația.

de credință, că prin această divisiune vor scuti Ardealul de copleșirea armatelor austriece. Aparința vulturilor imperiali în Banat deslănțuî furia unuia, dintre cele mai crunte resboaie, care s'a terminat cu înfrângerea semilunii.

Rebelul de 16 ani 1683—1699.

Leopold I. 1657—1705.

Leopold a fost destinat pentru cariera preoțască, fiind-că era tardiv la fire și greoiu la judecată. Educația a condus-o amăsurat destinațiunei iezuiții. Ajungând la cârmă a ramas și mai departe sub influința învățătorilor sei. Cunoscând dênșii religiositatea și devotamântul împăratului pentru catolicism, crezură, că a sosit timpul, să câștige supremația asupra confesiunilor necatolice din țară. Vexațiunile, terorisările și machinațiunile bărbaților dela curte pentru ajungerea acestui scop au produs o febră generală între protestanți, apoi conjurațiunea lui *Vesselényi*, *Frangepan* și *Zrinyi* și în fine revoluțiunea lui *Tököli* și *Francisc II. Rákoczy*. Pe când *curuții* și *labonții* (partidul revoluționarului și imperial) se sfășiau cu sëlbatăcia hienilor, resboaiele esterne, în care se însurcase Leopold, înghițau mereu nenumărate victime. Imperialii se luptară la început cu puțin noroc; abia mai târziu, după-ce niște căpitani geniali sunt puși în fruntea oștirilor, și după-oe creaturile venale ale iezuiților sunt delăturate din scaunele ministeriale, — abia atunci, — se îndreptară lucrurile spre bine. Căpitani aceștia scoaseră o mare parte a Ungariei și porțiuni considerabile ale Bănățului din ghiarele Turcilor și strivind puterea vanitosului rege francez, Ludovic XIV, împletiră în giurul tronului lui Leopold o cunună de lauri, atât de strălucită, încât, lumea d'atunci, se crezu, îndreptățită a-i da epitetul „*cel mare*“.

Din faptele petrecute sub domnia lui Leopold I. ne interesează mai de aproape resboaiele cu Turcii.

După victoria dela St. Gothard (1664) s'a legat cu Turcii pace pe 20 de ani. Dar conjurațiunile unor magnați de o parte, iritațiunile protestanților, produse de omnipotența catolicilor, de altă parte, și mai cu seamă intrigile diplomaților francezi, care prin promisiuni și ajutorare de bani ațitaseră în Ungaria superioară focul revoluțiunei, — îndemnară poarta otomană să frângă armistițiul și să se arunce în valurile resboiului. Marele vizir, *Cara Mustafa*, fiind de credință că cu ajutorul lui *Emeric Tököli*,¹⁾ care ridicase cu succes în Ungaria superioară steagul revoluțiunei, va putea să nimicască puterea Austriei, ajunse în 14 Iulie 1683 cu 200.000 de Turci și 300 tanuri la Viena. Regele Poloniei, *Ioan Sobieski* și *Carol V. de Lotaringia* înse repuseră aici la 12 Septemvire trufia semilunii, uciseră într-o luptă învârsunată 10.000 Turci, le luară tunurile, munițiunea și toată provisiunea de resboiu. Restul armatei zdrobite se mântul prin fugă pe pământul Turciei sau se împrăstă și află scut în cetățile Ungariei, păzite de oamenii lor.

Vulturii imperiali luară d'aci încolo un sbor neobicinuit. Înaintea lor trebuiră să se închine garnizoanele turcesci din cetățile dinprejurul Dunării și chiar Buda cădă, la anul 1686, pe lângă toate încordările otomane. În urma acestor succese strălucite s'a vedut *Teleki* îndumnat, să încheie în numele principelui tran-

silvănean *Mihaiu Apafi* cu Leopold următorul pact: Împăratul ia Transilvania și părțile ungurene adnexe sub scutul seu și trimite, dacă este rugat, trupe întru apărarea țerii. Solda trupelor și a oficerilor împărătesci cade în sarcina împăratului, dar principele este datoriu să grijască de alimentare și de alte cerințe. Acele provincie, care le vor recăștiga Transilvăniei dela Turci, se vor încorpora Ardealului; ear din câștigul comun, numai pământul apartinătoriu Ardealului, se va anexa țerii acesteia; celalalt pământ înse Austriei. Mihaiu Apafi și fiul seu de acelaș nume stăpânesc neconturbăți Transilvania și după alor moarte țara are voie liberă să-și aleagă principii sei. Pentru scutul și apărarea Ardealului se deobligă staturile să plătească lui Leopold anual suma de 25.000 galbini.

Pe baza stipulațiunilor acestui contract deveni Leopold I. mai târziu stăpânul Ardealului. Primul guvernator e *Caraffa*. Încredințând dênșul lui *Veterani* ocărmuirea țerii scoase în Maiu 1688 cetatea Șoimoș din mâinile Turcilor, asediază Lipova²⁾ și constrânge garnizoana inimică să capituleze după 4 zile. După Lipova cade *Lugojul*. Conte *Paci* deveni aici fără vârsare de sânge stăpânul orașului, pentru-că Rasciani, care în număr de 300 înși formau paza cetății, au depus armele la cea dintău provocare. Pe când trecuse *Caraffa* peste Tisa și peste Dunăre pentru-ca să dea lui *Ludovic* sucurs la operațiunile contra Belgradului sêrbesc (cucerit la 6 Septemvire 1688) au luat *Veterani* cu asalt *Jlivoara* și *Caransebeșul*³⁾. Garnizoana turcească d'aci ajunse sub escortarea Austrieilor neconturbată la Media. În apropierea Orșovei înse, ieșindu-i înainte la 800 de Rasciani, o atacă și o taie până la omul din urmă. Măcelul acesta băgă în Turcii din Orșova teroare nespusă; fugind în rupsul capului peste Dunăre lasară fortăreața fără luptă în mâna imperialilor. Urmându-le *Veterani* la *Cladova* cu acord și maintând pe lângă țermul drept al Dunării, până la Cernet, constrinse pe *Șerban Vodă* să plătească în fie-care lună câte 4200 fl. contribuțiune de resboiu. De aceasta n'a fost scutit nici *Constantin Brancovan*, urmașul lui *Șerban* în scaunul Munteniei⁴⁾.

După atâtea perderi trimiseră Turcii o solie la Leopold, că să ceară pace. Proposițiunile împăratului erau în adevăr esagerate. El pretinse afară de cetățile cucerite: Ienopolca, Giula, Oradea mare, Timișoara, Ardealul, Muntenia, Moldova, Serbia, Bosnia, și mai multe favoruri pe seama aliaților sei, precum și estradarea lui *Tököli*. Solii porții otomane din partea lor au declarat a fi îndreptățiti numai la cedarea unor cetăți din Ungaria în schimb pentru Belgradul sêrbesc, care Turcii cu ori-co preț voiau să-l aibe în posesiunea lor. Referitoriu la estradarea lui *Tököli*, observând lui *Hope*, că nu se cavine al da pe mâna împăratului, au făcut următoarea declarațiune caracteristică: „*Tököli* e un câne, care a provocat această nenorocire asupra imperiului otoman; dar e cănele *Pađisahului*, care la porunca lui se scoală și se tărăie; latră și face la poruncă, dar devine len, când este iritat“. Este învederat, că nici una din părțile beligerante nu doriau

¹⁾ După *Fessler* s'a predat Lipova în 19 Maiu, ear după *M. Horváth* în 18 Iulie. *Stahremberg*, *Veterani* și *Piccolomini* au condus coșoanele austriece asupra cetății. 2000 ostași musulmani, femei, bătrâni, copii și imensă pradă cădă cu această ocaziune în mâna creștinilor. O sută din femeile cele mai frumoase le-au împărțit oficerii între sine, ear bătrânii și pruncii sunt trimși la Timișoara.

²⁾ *Caransebeșul* a fost recucerit după *Fessler* (v. IV. p. 467) cu finea lui Iunie; după *Griselini* (pag. 105) în August. *Veterani* îi ține foarte însemnat pentru poziția sa strategică (*Pesty: A szörényi Bányás, v. II. p. 181*).

³⁾ *Fessler* v. IV. p. 470.

⁴⁾ Rebelul a fost cuprins orașele montanistice și deja la 1678 a bătut monete cu inscripțiunea: *Tököli princeps, partium Hungariae Dominus* și *Ludovicus XIV Galiae rex, Defensor Hungariae*. (*Fessler* v. IV. p. 366).

o pace cinstită. Dăcea cu primăvara anului 1689 resboiul începî de nou. Dar fiind-că ducele Carol de Lotaringia trebui cu o parte însemnată a ostășimei să plece în contra lui Ludovic XIV, a putut Tököli, care primise dela Turci, 20000 taleri, să cuprindă cetățile *Novigrad*, ¹⁾ *Felthslam* (Cladova), *Vidin* și *Orșova* (15 Iulie).

Dela Orșova rîpezi Tököli un detașement de Turci și Curuți în urma imperialilor cu îndrumarea, să cuprindă fortificațiunile din cheia Toplețului, palanca și cetatea Medici și, dacă îi va fi cu putință, să înainteze spre Caransebeș. Aflînd Media evacuată, invasiunară Turcii spre Almăj, unde făcură multă stricăciune; iar Curuții ținîndu-se de călcăiul imperialilor, ajunseră în 21 Iulie la Caransebeș. Înțelegînd aici, că Heisler, după ce a lăsat 400 de ostași întru apărarea cetății, s'a retras prin strămtorile porții de fer spre Transilvania, se întoarseră fără ispravă la Orșova. În chipul acesta zadănic Heisler înaintarea lui Tököli cătră Ardeal.

Fiind Ladislau marchizul de Baden, îngrijat de perderea Orșovei porunci lui Herbeville, să recucerească Orșova cu ori-ce preț. Herbeville învinse și împărăștia în 16 August oastea curuțo-turcească înaintea Orșovei, nu putu înse din cauza esundării Dunării să atace forificațiunile palancei, unde scăpaseră inimicii cu luntrițele, ce le erau la îndemână. În jurul cetății să întinde o luptă sângeroasă între Turcii și Austrieci, la care Tököli însuș luă parte activă. Herbeville trebui să se retragă peste Media spre Almăj, așteptînd aici timpul potrivit pentru renoirea încercărilor sale.

(Va urma)

Misiunea femeii române*)

Una din cele mai memorabile zile îmi dă prilejul de a vorbi despre misiunea femeii române. Sărbătorim astăzi o jumătate de veac de activitate femeiască prin care femeia română se afirmă și dă dovezi de aptitudinea ei de a fi folositoare societății — prin care arată nu numai gingașele ei sentimente de generozitate și de milă, dar și o putere intensivă de a crea și de a menține nestrămutată opera ei începută.

Faptul acesta îmi dă încredere și curagiu de a privi cu liniște în viitorul femeii române, — îmi dă avînt de a desvolta aceasta temă după sentimentele, cari pot încălzi inima unei femei, când are de cuget binele și fericirea neamului ei.

Pentru-ca să pot schița mai deslușit imaginea femeii din viitor, trebuie să mă întorc însă în depărtatul trecut. Gîndul meu alunecă adînc, și urmărind genealogia femeii române caută

¹⁾ *Novigrad* era o fortăreață, situată în fața Orșovei, pe ținutul drept al Dunării. Această fortăreață, despre care se scrie la 1552, că a fost: „in opposito Orsova“ și „oppidum quae a Sebes decem milliaria distat“, — nu există mai mult. (Pesty: A szörényi Bányás, v. I p. 103).

*) *Disertațiune ținută în ședința festivă, aranjată cu ocazia Jubileului de 50 de ani a „Reuniunii femeilor române din Brașov“.*

icoane din trecut. Mă scutund prin straturi întunecate și fără teamă mă las prin tenebre, de oarece sunt sigură să ajung la sfera luminoasă, unde zăresc glorioasa ei obârșie. Rămînată de bătrîna tulpină a neamului meu, mi-se înfățișează un neînchipuit miraj. — Vîd pe femeia romană — străbuna străbunelor noastre — pornind dela malurile seninei Adriatice, în rîndul legiunilor romane, ca să colonizeze pămînturile cucerite. O vîd cum treapădă neobosită, — alături de soțul ei, cu copilașul la sîn, — pe cale lungă și anevoioasă peste văi și munți, pentru-ca să ajungă și să descălece în plaiurile și pajiștele Carpaților.

Nu începe nici cea mai mică îndoială, că această femeie a urmărit cu drag și de bună voie pe soțul ei în depărtatele colonii și pentru-ca să ilustrez acest fapt, citez pe tristul poet Ovidiu, condamnat la exil, a cărui soție la despărțire insistă, se cere să-l însoțească în următorul chip:

Nu nu, ah nu te duce, vom merge împreună,
Voi fi și eu cu tine, soție de surghiun,
E una calea noastră spre țara îndepărtată
Mă chiamă datoria și dragostea de soț.

Numai cu acest devotament se poate explica și voința cea mare a femeii române, care s'a aclamatisat cu înlesnire în noua ei patrie, unde avea datorie să civilizeze locurile pustiite de răsboaic. Nu rămăsese ca oare să înșghebe coliba familiară, ca să-și adăpostească micii copilași? Pe când soțul ei cu paloșul și cu spada lupta contra vrăjmașului, ea torcea și țesea îngrijind de îmbrăcăminte și veghia, ca o pasăre singuratică pe cuibul scutit de viiforul vrenilor!

Domnilor și Doamnelor! Nu Vă cuprinde admirare la icoana acestei femei sublime, care este mama întregului nostru neam? Nu vă cuprinde o sfîntă pietate, când voiu continua a spune, că această bravă femeie a biruit pe toate neamurile cutropitoare, de-oare-ce nici una din aceste hoarde năvălitoare nu au putut să-i răpească tesaurul adus dela țermurii Tibrului, — tesaurul, pe care ea singură îl păstra, cel mai scump tesaur, ce-l poșede un popor: limba, legea și datinile noastre. — Da, numai ea l'a păstrat în coliba ascunsă, pribeagă prin vîrfuri de colnice și prin crepături de munți, dîndu-le de moștenire din neam în neam când alinta copilașii nedespărțiți de ea, crescîndu-i cu viersul duios al limbei materne și în legea creștinească, pe care cu drag o îmbrățișează.

Iată de ce a eșit poporul nostru neaș din întunerocul seculilor, unde și istoria își perde firul evenimentelor, iată de ce nu la înecat volbura popoarelor felurite, cari trecînd ca urgia lui

Dumnezeu, ridică pulberea, ce se suia până la cer și întuneca soarele.

Precum însă isvorul, prăbușit de moloz, își sapă albie suterană și iese mai limpede și cristalin, gâlgăind ca riuleț pe suprafața pământului, asemenea și neamul nostru cu sute de ani mai în urmă a ieșit neschimbat și necorcit din vâltoarea cutropiților și din amestecul bătăliilor.

(Va urma).

Fără titlu

Onorată Redacțiune a Foii Diecesane!

În 2 Febr. a. e. n. am trimis Tribunei în Sibiiu răspunsul la „Deslușirea“ dlui S. Popescu. Văzând că trec aproape 3 săptămâni și nu se publică nimic, Joi în 8/21 l. c. am trimis cartă postală dlui A. Balteș cerându-i să-mi dea informații. La aceasta d. S. Moldovan îmi remite manuscrisul cu un răspuns foarte laconic.

Pare că Tribuna din Sibiiu are principiul a sta la dispoziția prietenilor cari au plăcerea a gratifica persoanele ce nu le convin cu deosebite epitețe, apoi refuză când cei atacați răspund calm și obiectiv.

Fiind că Tribuna nu voesce să împlinească datoria ce-i incumbă din polemia publicată în coloanele sale, Onorata Redacțiune binevoească a da loc în proximitate Nr. al Foii Diecesane răspunsului alăturat. Cu o cale declar că nu voi băga în seamă orce s'ar mai publica în „Tribuna“ la adresa mea.

Primiți etc.

Dr. Olariu

Răspuns Dlui Popescu la »Deslușire«

La cele publicate de Dl Popescu în Nr.ii 4—6 ai Tribunei răspund cât să poate de scurt.

În privința erorii de tipar observ că D-sa era în Sibiiu¹⁾ când a apărut Nr 200 al Tribunei, și deci nu se potrivesc cuvintele: „De revizuire, dacă cineva nu știe, că cel puțin la ziare, nu se poate face din altă țeară, o putea ști din notița citată a Redacțiunii“ (Notița în Nr. 4 al Trib.)

Referitor la edițiile Tischendorf pentru Dl Popescu „e neexplicabil cum Tischendorf în acelaș timp, în care publică *Novum Testamentum triglotum* cu *evdokia* în context și *evdokias* în notă subliniară, ediția VIII cu *evdokias* în context și *evdokia* în notă subliniară“.

Nu am la dispoziție *Novum Testam. ed. VIII. crit. major* (1869—1884)*, după care s'a și făcut ediția citată de mine (1888) și alte ediții** — ce face a

¹⁾ Nr. 200 al Tribunei. „Știri personale: Sfinția Sa părintele protopresbiter *Simion Popescu*, profesor în București, se află de ieri în Sibiiu“.

*) Despre această ediție — care a început să apară când Tischendorf era în viață (a murit în 1874) — învățații germani zic că e cea mai cuprinzătoare în privința aparatului critic.

**) Aici am consultat ediția T. N. din 1873.

presupune că acolo este *evdokias* în text și *evdokia* în notă subliniară; dar știut este că la opuri științifice, de regulă, edițiile posterioare sunt mai normative decât cele anterioare.

D-sa, mai departe, în „Reflexiuni“ (Nr. 217 al Tribunei), la Schanz și Meyer, află explicarea: cum trebuie luată tripartita textului din cestiune la Teofilact; iar ce se atinge de traducerea lui Oecolampadius, citată de mine în Nr. 234 al Tribunei și a lui *Gherontie și Grigorie din mănăstirea Neamțului*, citată de Dl Popescu în Nr. 5 al Tribunei din anul ăsta, observ oarecare deosebire.

Traducerea din mănăstirea Neamțului este: „Și între oameni bună voie, adevărat odihna a lui D-zeu; că s'au odihnit acum D-zeu și bine îi place întru oameni, că mai înainte nu binevoia nici îi plăcea întru oameni“. Oecolampadius: *Et hominibus bona voluntas, hoc est deo requies in illis hominibus. Et cui prius non beneplacitum erat in hominibus, nunc pro beneficiis et refocillationibus hominum habet opera, in quibus et quietem habet“.*

În urmă Dl Popescu voesce, cum s'ar zice, să viře sub o căciulă traducerea mea cu broșura D-sale „Pnevma în Nicaeo-Constantinopolitanum“. Aci ne poate lămuri numai Mărturisirea ortodoxă.¹⁾

În răspunsul la întrebarea 5 se zice: „Articolii credinții sobornicesci și ortodoxe, după Simbolul sinoadelor a celui întâiu al Niceii și al doile al Constantinopolei sunt 12. În aceea așa de lămurit este așezat tot aceea ce trebuie să se cuprindă în credința noastră, încât noi nici mai mult nici mai puțin și nici în altfel nu trebuie să credem, decât potrivit cu înțelegerea acelor sfinți Părinți etc“.

Broșura D-sale amintită mai înainte se ocupă cu articolul al 3. al Simbolului credinții.

Mărturisirea ortodoxă la întrebarea 37 răspunde: „Carele pentru noi oamenii și pentru a noastră mântuire . . și s'au intrupat dela Duhul sfânt, și din Maria Fecioară, și s'au făcut om“; iar în răspunsul la întrebarea 39 cetim: „Învăță că intruparea lui Cristos s'au săvârșit prin împreună lucrarea sfântului Duh“ etc.

D-sa, cu rezultatele cercetării, a izbit în o dogmă hotărâtă, precisă a bisericii; iar față de o dogmă nu are loc teologumen. Nu așa este cazul cu traducerea din cestiune (a se vedea și cele espuse în Nr.ii. 234 235 ai Tribunei).

Varianta *evdokias* este mai inofenzivă chiar și decât varianta din artic 9 al Simbolului credinții.

Cetim și auzim rostindu-se acest articol: *Întru una sfântă, sobornicească și apostolicească biserică*²⁾ — în o biserică sfântă etc. Mărtur. ort. însă ne spune în răspunsul la întrebarea 83: „Ne învăță patru adevăruri: întâiu că biserica este una, sfântă, sobornicească (obștească) și apostolicească etc“.

¹⁾ Citez după traducerea de *Șaguna*, Sibiiu 1855.

²⁾ Sfintele și dzeștile Liturgii, Sibiiu, 1835; *Șaguna*, D-zeștile Liturgii, Sibiiu 1856.

La invinuirile Dlui Popescu din Nr. 4 al Tribunei că l-aș fi încărcat cu grațiozități, On. Public cetitor, imparțial, comparând cele scrise de mine și de D-sa, își va face judecata: care a fost mai obiectiv în discuțiune.

E de prevăzut că D-sa va scrie o: . . . re (*Lămurire, Deslușire* am avut); eu însă declar că nu mai reflectez la nimic.

Caransebeș la 18 Ianuarie 1901. v.

Dr. Olariu.

Varietăți

Venerabilul Consistoriu diecesan în ședința sa plenară, ținută în 10 Februarie a. c. a decis întregirea de protopresbiter în tractul Vêrșetului și a ordonat totodată alegerea deputaților ad hoc preoți și mireni. Alegerea deputaților preoțesci s'a delipt pe ziua de *Joi, 1 Martie a. c.* st. vechiu, iară alegerea deputaților mireni pe *Duminecă în 4 Martie a. c.* st. vechiu, și astfel sinoadele parohiale pentru alegerea deputaților mireni trebuiesc convocate cu 8 zile mai înainte, adică *Duminecă în 25 Februarie a. c.* st. vechiu.

Mulțămită publică. La „Fondul de ajutorare *Ioan Popasu*” au mai contribuit:

Zaharia Dina paroch 1 cor. 20 fil.; Petru Doboș inv. 40 fil.; Gavrilă Brumariu 20 fil.; N. N. 40 fil.; Filip Mengher 20 fil.; George Striane 20 fil.; Maria Dina preteasă 30 fil.; Biserica gr. ort din Partoș 1 Cor.: George Beleuț 20.; Trifu Menger epitrop 30 fil.; Al. Clement com. 20 fil.; Ioan Brumariu 40 fil.; Tima Marta 10 fil., toți din Partoș, — la olaltă 5 Cor. 10 fil.;

Comitetul parochial din Zervești 1 cor.;

Părintele Nicolae Jurca din Ilova 1 cor.;

Biserica gr. ort. din Cireșa 2 cor.; Ioan Grozavescu 1 cor.; Marcu Moiescu 20.; Damian Boldia 20 fil.; George Ferindescu 10 fil.; la olaltă 3 cor. 50 fil.;

Comitetul parochial din Coștei 10 cor.

Primească marinimoșii donatori și pe calea aceasta cele mai sincere mulțămiri. Caransebeș în 14 Februarie 1901. *Dr. Iuliu Olariu* președinte *Dr. P. Ionescu* casariu.

Adunarea generală a Societății comerciale de acții „Severineana” a avut loc *Joi*, în 28 Februarie a. c. Adunarea a fost cercetată de peste 100 de acționari și a decurs foarte bine. Starea societății s'a putut vedea din bilanțul publicat și în Foaiă Diecesană. Din decisele adunării notăm votarea a 8% dividende, darea absolutoriului primei direcțiuni a societății și alegerea direcțiunii noi în d-nii: *Ilie Curescu, Aurel Marin, Dr. Traian Badescu, George Trica, Nicolae Jumanca, Ioan Mihaiu, Ioan Stoian, Nicolae Velcu* și *Ioan Nemoian*; iar ca suplenți d-nii *Petru Borșun, V. Bociatu* și *I. Ciolan*.

Anunț. Cerându-ni-se din mai multe părți numerii Foii Diecesane, în cari a apărut studiul P. O. D. Dr. *George Popoviciu*, protopresbiterul Lugojului: „*Uniunea Românilor din Transilvania cu biserica romano-catolică sub împăratul Leopold I,*” anunțăm, că numitul studiu s'a reprodus în broșură separată. Deosebit recomandăm broșura pentru valoarea ei și pentru că e scutită de erorile de tipariu străcurate în foaie. Broșura se estinde pe 17 coale, format 8°, hârtie fină, și se poate procura dela *Librăria Diecesană din Caransebeș*. Prețul 2 cor. plus portul postal.

Posta Redacției

Dlui A. P. etc.: Vedeți anunțul nostru.

Bibliografie

În editura Tipografiei și Librăriei diecesane din Caransebeș au apărut următoarele I—IV *Cărți de Religiuine* pentru școalele populare de *Dr. Petru Barbu*, și adecă:

I. *Istorieare Religioase-morale*. Ediția I, 1899. Cuprinde 46 de istorioare. Prețul 30 fil.

*II. *Istorieare Biblice*. Ediția III, 1900. Conține 55 istorioare din T. V. și T. N. Adaus: A) Despre sânta Scriptură: Numirea, Originea, Autorii, Limba și traducerile, Inspirațiunea dumnezească, Împărțirea și cărțile sântei Scripturi. B) Rugăciuni: a) de dimineată, b) înainte de masă, c) după masă, d) de seară, C) Simbolul credinții. Prețul 30 fil.

*III. *Istorieare Bisericesci*. Ediția II, 1901. Conține 45 istorioare despre Lățirea creștinismului, Viața Creștinilor, Asupririle Creștinilor, Triumful bisericii creștine, Sântii părinți, Înceștinarea popoarelor, Desbinarea bisericii apusene de biserica resăriteană, Istoria bisericii românesci. Adaus: A) Despre sânta Tradițiune, B) Rugăciunile sântei Liturgii. Prețul 30 fil.

*IV. *Catechismul*. Ediția II, 1897. Conține: Creștința, Iubirea și Speranța creștină. Adaus: A) Estras din Statutul Organic despre „Parohie”, B) Rugăciuni la s. Mărturisire și Cuminecătura. Prețul 40 fil.

Cărțile însemuate cu * sunt aprobate de Ven. Consistorii gr. or. rom. din Arad, Caransebeș și Oradea Mare.

Pe pragul mormântului. Versuri funebrele de *George Simu* preot. Prețul 50 fil.

Au aparut din „Noaua Bibliotecă Teatrală” Nr. 1. A. Kellner: *Doi prinși în cursă*, comedie întrun act, localizată de I. Em. Bobancu. Prețul 24 fil. Brașov. 1891. Format 16°, 30 pag.

Educațiunea socială. Disertațiune cetită în adunarea generală a „Despărțământului Panciova“ al „Asociațiunei pentru literatura română și cultura poporului român“ ținută la 3 Iunie 1900 în Cubinul-Timișan de *Teodor V. Petrișor* învățător. Editor: autorul, sub auspiciile despărțământului. Caransebeș 1900. Prețul 20 fil.

Cea mai bună și instructivă carte pentru bibliotecile școalelor populare și cele ambulante, care formează călăuza și povățuitorul desinteresat al preotului și învățătorului român dela sate în toate chestiunile *economice* și *sociale*, și care ca atare a fost recomandată de Ven. Consistoriu metropolitan gr. oriental din Sibiiu pentru a fi procurată pentru bibliotecile școlare, este cartea intitulată:

Manual complet de agricultura rațională de Dr. George Maior, profesor de agricultură la școala superioară dela Ferăstrău și la Seminarul Nifon Mitropolitul în Bucuresci.

Vol. I. Agrolologia sau Agricultura generală. 33 coale de tipar cu 217 figuri în text. Carte didactică, aprobată de On. Minister de Agricultură al României cu decisiul Nr. 2078 din 1897. Prețul 5 cor.

Vol. II. Fitotechnia sau Cultura specială a plantelor. 38 coale de tipar cu 202 figuri în text. Carte premiată de Academia Română cu premiul Năsturel-Herescu în sesiunea 1899. Prețul 8 cor.

Vol. III. Zootechnia sau Cultura generală și specială a vitelor cornute dimpreună cu lânăria și lapteria. 49 coale de tipar cu 225 figuri în text. Prețul 8 cor.

Vol. IV. Economia rurală sau Organizațiunea și Administrarea moșiilor mari și mici. 45 coale de tipar cu 35 figuri în text. Prețul 8 cor.

Ceea ce privesce lucrarea dlui prof. Maior, ea se deosebesce esențial de lucrările similare apărute până acum în limba română prin aceea, că este prima lucrare completă pe terenul agronomiei în limba română, care tratează toate chestiunile, cele mai mari ca și pe cele mici, privitoare la agricultura română din toate ținuturile locuite de români, pe baza progreselor actuale ale științei și tehnicii agricole moderne. Ea ia serios concurența cu cele dintâi lucrări apărute, până acum în limbile culte: germană, francesă etc.

Se află de vânzare la Tipografia Aurel Mureșianu în Brașov, la Librăria W. Kraft în Sibiiu, și la autor în Bucuresci str. Occident 18.

Au apărut în Tipografia diecesană din Caransebeș:
P. Drăgălina: Din Istoria Banatului Severin. Partea I.: Istoria Banatului Severin până la căderea Turnu-Severinului în mâinile Turcilor 1526. Prețul 1 cor. 12 fil., pentru învățători 90 fil. — Partea II.: Severinul sub stăpânirea principilor ardeleni până la predarea cetăților Caransebeș și Lugoj în mâinile Turcilor, 1526—1658.

Curs elementar de Botanică și Zoologie pentru clasele inferioare ale școalelor medii de *Gheorghe Chelariu* prof. și dirigent la școala reală. Partea I. Brașov, 1900. Prețul 2 cor. 60 fil.

Viața și operele lui Andreiu Mureșan. Studiu istoric-literar de *Ioan Rațiu*, prof. ord. la preparandie și școala superioară de fete din Blaș. Blaș, 1900. Tipografia seminariului arhidiecesan.

Cuvânt funebru, rostit la înmormântarea fostului director și învățător pensionat: G. Bellissimus întâmplată la 8/21 Octombrie 1900, de I. Dariu. Tipografia A. Mureșianu, Brașov, 1900. Prețul 20 fileri.

Licitațiune minuendă

Pe baza încuviințării ven. Consistoriu diecesan dtdo. 5 Noembrie N. 3909 B. din anul 1898, se escrie licitațiune minuendă pentru renovarea bisericei din **Sacoșul unguresc**, protopresbiteratul Buziașului cu prețul de esclamară 6658 cor. 90 fil.

Licitațiunea se va ținea în 4/17 Martie 1901 la 11 oare a. m.

Planul și specificațiunea de spese și măsuri se pot vedea la oficiul parohial din loc;

Întreprinzătorii se vor presenta pentru a li se comunica condițiunile lucrului în fața locului.

Cei ce voesc a primi lucrul vor avea să depună vadiul de 10 %.

Numai oameni esperti se vor admite la licitațiune.

Sacoșul unguresc 14 Ianuarie 1901 2—3 (10)

Stefan Martinoviciu **Georgiu Maghețiu**

președinte.

notariu.

În conțelegere cu Prea. on. Domn protopresbiter *Ioan Pepa.*

A n u n ț .

La „Severineana“
societate comercială pe acții
se primesce un învățacel
(șăgêrt).

Insinuări să se facă la
Direcțiunea societății.

MERSUL TRENURILOR

Valabil dela 1 Octomvre 1900

Budapesta, gara de vest (ny. p. u.), — Orșova — Verciorova

Or. Os. Ex. I	P. I—III	P. I—III	A. I—II	P. I—III	M. II—III	Stațiunile			Or. Os. Rx. I	P. I—III	P. I—III	A. I—II	P. I—III
1130 433	815 149	830 531	230 802	700 528	.	pleacă	Budapesta	sosesc	1250	715	.	125	740
439 545	209 357	610 823	810 924	713 854	.	sosesc	Timișoara-Iosefin	pleacă	803	925	.	750	153
						pleacă	Timișoara-Iosefin	sosesc	757	747	712	738	115
						sosesc	Lugoș	pleacă	646	616	507	620	1131
Joaia și Duminea	750	.	.	218 1242 330	.	sosesc	Buziaș	pleacă	Mercuria și Duminea	150	.	.	720
		150	150	.	.	sosesc	M.-Ilia	pleacă
		602	602	.	.	pleacă	Marginea	pleacă	.	.	330	.	.
				639	.	pleacă	M.-Ilia	sosesc	.	.	1242	1242	.
					.	pleacă	Buziaș	sosesc	218
547 632	402 523	831 941	929 1029	910 1032	.	pleacă	Lugoș	sosesc	644	611	502	614	1123
						pleacă	Caransebeș	pleacă	602	512	400	531	1024
					411	pleacă	Domașnia-Cornia	pleacă		333	.	414	844
828 853	800 828	.	1230 1256	110 138	543 639	pleacă	Băile-Herculane	pleacă	345	233	.	327	733
						sosesc	Orșova	pleacă	315	156	.	258	655
859 907	.	.	111 120	230 239	.	pleacă	Orșova	sosesc	256	1259	.	226	.
						sosesc	Verciorova	pleacă	245	1250	.	218	.

Budapesta, gara de Vest (ny. p. u.), — Timișoara — Baziaș

M. I—III	P. I—III	P. I—III	P. I—III	P. I—III	P. I—III	Stațiunile			P. I—III	P. I—III	P. I—III	P. I—III	P. I—III
700 528	815 149	830 531	230 802	700 528	1005	pleacă	Budapesta	sosesc	715	125	700	125	700
						sosesc	Timișoara-Iosefin	pleacă	925	750	925	750	925
830 842	214 223	820 828	845 858	612 621		pleacă	Timișoara-Iosefin	sosesc	804	742	703	634	129
						sosesc	Chișoda	pleacă	756	730	652	623	119
1030	.	552	1019	456		sosesc	Buziaș	pleacă	552	456	456	.	.
						pleacă	Buziaș	sosesc	1019	1030	.	.	.
	224	890		622		pleacă	Chișoda	sosesc	754	651	.	.	118
	251	857		651		sosesc	Jebel	pleacă	727	622	.	.	1250
	318	943		737		sosesc	Ciacova	pleacă	656	548	.	.	1216
	453			930		sosesc	Boca	pleacă	520	.	.	.	1015
	1015	520				pleacă	Boca	sosesc	.	930	.	.	453
	1216	656		548		pleacă	Ciacova	sosesc	943	737	.	.	318
	262	858		655		pleacă	Jebel	sosesc	722	621	.	.	1247
	305	911		708		sosesc	Voitec	pleacă	709	608	.	.	1234
	359	1010		815		sosesc	Gataia	pleacă	612	508	.	.	1103
	554	1150		1011		sosesc	N.-Bogșa	pleacă	424	340	.	.	915
	915	424		340		pleacă	N.-Bogșa	sosesc	1150	1011	.	.	564
	1103	612		508		pleacă	Gataia	sosesc	1011	815	.	.	359
	310	917		717		pleacă	Voitec	sosesc	704	603	.	.	1230
	420	1023		827		sosesc	Verșet	pleacă	554	454	.	.	1120
				349		sosesc	Gataia	pleacă	403	.	.	.	605
				547		sosesc	Buziaș	pleacă	226	.	.	.	418
	1023			1218		sosesc	T.-Cubin	pleacă	201	.	.	.	350
	952			1148		sosesc	Panciova	pleacă	217	.	.	.	401
		217		401		pleacă	Panciova	sosesc	952	1148	.	.	952
		201		350		pleacă	T.-Cubin	sosesc	1023	1258	.	.	1023
		226		418		pleacă	Buziaș	sosesc	547
		403		605		pleacă	Gataia	sosesc	349
	434	1033		837		pleacă	Verșet	sosesc	537	449	.	.	1115
	504	1100		907		sosesc	Iasenova	pleacă	505	417	.	.	1043
	722	1255		1120		sosesc	Oravița	pleacă	315	225	.	.	835
	1046			306		sosesc	Anița	pleacă	1105	.	.	.	510
	1105					pleacă	Anița	sosesc	1046	.	.	.	1046
	222			225		pleacă	Oravița	sosesc	722	.	.	.	722
	510	1106		913		pleacă	Iasenova	sosesc	450	407	800	.	1037
	550	1144		954		sosesc	Baziaș	pleacă	404	325	630	.	955

Observări: Oarele, ce stau de a stânga stațiunilor, să se citească de sus în jos; iar cele ce stau de a dreapta de jos în sus. Timpul dela 6 oare dimineața până la 5 oare și 59 minute sara este însemnat cu sublinierea minutelor. Or. Os. Ex.—Trenul Orient-Ostende-Expres, A.—Tren accelerat, P.—Tren de persoană, M.—Tren mestecat.